

EKSTRÖMI SOOMLASED VABADUSSÕJAS

Martin Eugen Ekström sündis 6.12.1887 Gålsbos, Dalarna läänis Rootsis, olles oma kirjul eluteel nii sõjaväelane kui ka poliitik. Eesti Vabadussõja sangar kolonel Martin Ekström suri Soomes Tilkka sõjaväehaiglas 28.12.1954.

Tema oli see mees, kes tõi esimese Soome abi Eestisse. Martin Ekströmi nimi on Vabadussõja ajalukku läinud Valkla pealetungi, Hara dessandi ja Narva vabastamisega bolševikelt 1919.aastal.

Martin Ekströmi juhitud esimene Soome kompanii (140 meest) saabus Eestisse, 10.12.1918.a hommikul Tallinna sadamasse. Kogu ülejäänud Ekströmi pataljon, 1157 meest, saabus lähipäevil ning osales 7. jaanuaril alanud Eesti Vabadussõja Viru rinde üldpealetungil, 17. jaanuaril Utria dessandist ning 19. jaanuaril Narva lahingutest.

Selle eest ülendas Laidoner Martin Ekströmi koloneliks ning ta teenis auga välja Vabadusristi I liigi 1.järgu ja II liigi 3.järgu.

On vast huvitav teada, et Martin Ekström, kelle kolonelikraad on pärit Eesti Vabadussõjast ja kes kuulsusrikkalt juhtis soome vabatahtlikke, oli tegelikult ise rootslane ja Rootsi kodanik. Talupoja pojana sattus ta Rootsis kõigepealt Upplandi suurtükiväe rügementi, kus ta

saavutas oma esimese sõjaväelise aukraadi kahurväe kordnikuna. Siit algabki Ekströmi kutselise sõjaväelase tee – ta rändab võõrastel maadel ja võitleb selle eest, mida ta peab õigeks. 1911-1915 on ta Pärstias sõjaliseks instruktoriks, 1915-1916 oli leitnandina saksa-türgi sõjaväes.

1917.-l tuli tagasi kodumaale ja oli valvesõdurina Rootsi neutraliteedi kaitsel ja sai reservseersandi aukraadi. Huvitav on märkida, et välismaal teenides oli jõudnud ohvitseri kraadini, kodumaal sai aga alles allohvitseri kraadi.

Kui Soome Vabadussõda algas, siis oli Ekström esimesi Rootsi vabatahtlikke, kes läks Soomele appi ja siin sai ta kohe saksa-türgi sõjaväes väljateenitud leitnandi kraadi. Soome sõjas löid uuesti välja tema suurepärane ja kiire otsustusvõime ja tohutu organiseerimisvõime. Sõja lõpul oli tal juba majori aukraad ja Vaasa Rügemendi ülema ametikoht.

Viimase löi ta praktiliselt "eimillestki". See löögirühm etendas olulist osa Viiburi vabastamisel. Kui dr. Oskar Kallas 23.12.1918. sõlmis Soomlaste Eesti Abistamise Peatoimkonnaga lepingu kahe Soome vabatahtlike väeosa saatmiseks Eestisse (kokku 2000 meest), siis olid ka nende väeosade juhid juba määratud – major Martin Ekström ja eestlasest legendaarne Soome väepealik alampolkovnik Hans Kalm.

M.Ekström hakkas kohe ka oma väeosa organiseerima ja selleks saatis ta ajalehtedesse kuulutused ja peagi hakati Helsingi Üliõpilasmajas vabatahtlikke kirja panema. Neid tuli kõikidest seltskonnakihtidest. Kuna Eestis muutus olukord kriitiliseks, siis otsustas M.Ekström peale kohtumist kindral J.Sootsiga kohe ka välja sõita. 30.12.1918 saabusidki soomlased jäälohkuja pardal Tallinnasse kapten A.Eskola juhtimisel. Teised M.Ekströmi kompaniid saabusid jaanuari esimestel päevadel ja nii oligi väeosa koos, millest moodustati pataljon nelja, hiljem viie kompaniiga (relvastuse said Eestis).

H. Kalmi vabatahtlikud saabusid 12.ja 26.01.1919 ja neist moodustati Põhja Poegade Rügement (2000 meest), kel oli oluline osa Võ-

rumaa ja Lõuna-Eesti lahingutes.

Vastavalt kokkuleppele said soome ohvitserid Eestis otsekohe kõik ühe aukraadi juurde ja nii oli Martin Ekström Vabadussõtta sattudes alampolkovnik, ülendati hiljem aga polkovnikuks s.o. koloneliks. Tema väeosa võttis osa Viru rinde lahingutest. Pärast Narva vabastamist soomlased üle Narva jõe ei läinud, kuna Soome Riigihoidja seda ei pooldanud. Kuna nad ei saanud minna pealetungile üle Eesti rahvuspiiri, jäi seega ära Narva jõe idakalda puhastamine kaugemal ja kaitsejoon oli surutud kitsastesse raamidesse. Märtsi keskpaiku 1919 lahkus 1. diviisi piirkonnast (ja ka Eestist) M.Ekströmi väeosa.

Peale Eesti Vabadussõda oli M.Ekström lühemat aega sõjaliseks instruktoriks Leedus, abiellus ja läks tagasi Soome. Oli Vaasas kohaliku Kaitseliidu ülemaks.

Kui 1940.-l puhkes Soome Talvesõda, siis alustas Ekström uue vabatahtlike üksuse loomist. Peagi oli ta Kemis organiseeritud kolmanda rootsi vabatahtlike grupi ülem. 1941-1942 oli M.Ekström ühe soome üksuse ülem Hangö rindel.

Selline oli ühe Rootsi mehe sõjaline tee Soome ja Eesti vabaduse eest võideldes ja oma karismaga tuhandeid ugrilaste lippude alla koondades võitluses põlisvaenlase vastu.

Koostaja: Estlander.org

Allikad: wikipedia.ee, virumaa.ee

EKSTRÖMI MARSS 2016 TOETAJAD:

